

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор з науково-педагогічної та
навчальної роботи
професор О.М. Власенко
« 4 » вересня 2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОЛОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Освітній рівень	<u>другий (магістерський) рівень</u>
Галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u>
Спеціальність	<u>225 «Медична психологія»</u>
Освітня програма	<u>Медична психологія</u>

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічна психологія» підготовки на другому (магістерському) рівні, галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 225 Медична психологія, для студентів I курсу Навчально-наукового інституту психічного здоров'я.

РОЗРОБНИКИ: **Войтович Г.В.** старший викладач кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, кандидат психологічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і медичної психології
Протокол від «13» червня 2024 року №22

Завідувач кафедри, професор _____ **Матяш М.М.**

Робочу програму схвалено на засіданні Циклової методичної комісії з медико-психологічних дисциплін
Протокол від «25» 06 2024 року № 6

Голова циклової методичної комісії
професор _____ **Омелянович В.Ю.**

Перезатверджено:

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів - 3 кредити	Галузь знань: 22 Охорона здоров'я	Вибіркова
Модулів - 1	Спеціальність: 225 Медична психологія	Рік підготовки: 1
Змістових модулів - 3		Семестр: 1
Індивідуальне науково-дослідне завдання в тексті РП		Лекції: 10 годин
Загальна кількість годин - 90		Практичні заняття: 20 годин
Тижневих годин: - аудиторних – 3, самостійна робота студента - 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»	Самостійна робота: 60 год
		Вид контролю: диференційований залік

2. МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань про сутність науки «Екологічна психологія» та навичок використання психологічного підходу в управлінні екологічною поведінкою суб'єктів діяльності.

Вивчення дисципліни «Екологічна психологія» передбачає також формування у студентів умінь та навичок психодіагностичної, психоконсультативної, психокорекційної роботи з екологічною поведінкою, надання психологічних рекомендацій щодо екологічного виховання дітей і молоді.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

Знати та вміти: предмет і об'єкт екологічної психології; методологічні підходи до вивчення екопсихології; історію виникнення та становлення екологічної психології як в Україні, так і за кордоном; основні методи дослідження екологічної психології; конкретні методики екопсихологічного дослідження; форми взаємозв'язку та взаємодії соціуму з середовищем;

- особливості впливу різноманітних факторів середовища на людину; проблеми екологічної свідомості; особливості впливу криз і катастроф на екологічну свідомість; проблеми екологічної психології екстремальних ситуацій і катастроф; соціально-психологічні проблеми та характеристики постчорнобильської ситуації; застосовувати

методи дослідження екологічної психології на практиці; користуватися екопсихологічними методиками дослідження; застосовувати активні соціально-психологічні методи у формуванні екологічної свідомості.

Здатність продемонструвати: розв'язання типових та складних задач і проблем у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Володіти навичками: навичку аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання; навичку вибору способів вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, прийняття та аргументації власних рішень щодо їх розв'язання; доступно формулювати думку, дискутувати, обстоювати власну позицію, тощо.

Самостійно вирішувати: завдання, пов'язані з пошуком інформації з різних джерел, для вирішення професійних завдань; практичні задачі, пов'язані з професійним самовдосконаленням; завдання розробки програми з даного курсу тощо.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна «Екологічна психологія».

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти України другий (магістерський) рівень вищої освіти дисципліна «Екологічна психологія» забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

Загальні:

ЗК 1 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 5 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК12 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК ІЗ Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні:

СК 1. Здатність до збирання та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність узагальнювати інформацію щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.

СК 5. Здатність до оцінювання результатів діагностики, лабораторних та інструментальних досліджень, проведення психологічного дослідження та аналізу, систематизації, оцінювання психометричних та психодіагностичних методик, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.

СК 6. Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, аналізу та систематизації одержаних результатів, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій

СК 10. Здатність надання медико-психологічної допомоги.

СК 11. Здатність до діагностування невідкладних станів, визначення тактики і надання екстреної та невідкладної медичної допомоги.

СК 13. Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності (медико-соціальної, військово-лікарської, психолого-психіатричної, судової, медико-педагогічної).

СК 14. Здатність до здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників.

СК 15. Здатність до здійснення психологічної реабілітації населення.

Результати навчання з дисципліни:

РН 1. Обирати та застосовувати надійний діагностичний та психодіагностичний інструментарій для здійснення медичних та психологічних інтервенцій.

РН 10. Відшукувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення медичної практики.

РН 12. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

РН 13. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проектів у сфері медичної психології.

РН 14. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти у сфері медичної психології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

РН 15. Приймати ефективні рішення, у тому числі, в умовах невизначеності.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Екологічна психологія

Змістовний модуль 1. Середовище як категорія екологічної психології

Конкретні цілі вивчення модуля: визначати предмет та завдання екологічної психології; аналізувати історичні зв'язки екологічної психології з іншими науками; пояснювати специфіку міждисциплінарного характеру екологічної психології; аналізувати основні теоретичні напрямки сучасної зарубіжної екологічної психології; класифікувати методи

дослідження екологічної психології; вирізняти прикладні дослідження психіки в екологічній психології та інтерпретувати їх; пояснювати вплив криз і катастроф на екологічну свідомість; аналізувати екстремальні ситуації і катастрофи та їх вплив на екологічну свідомість людини.

Тема 1. Предмет, історія виникнення та становлення екологічної психології

Поняття про предмет і об'єкт екологічної психології. Науково-технічні та соціально-економічні передумови виникнення нового екологічного світогляду в системі наук про людину і природу в середині ХХ століття. Основні етапи становлення екологічної психології та її місце в системі наук. Вплив ідей Ч. Дарвіна, Е. Геккеля, Ч. Ентонна, А. Тенслі, В. Вернадського, В. Станчинського на зародження екопсихології як міждисциплінарної галузі. Чикагська соціологічна школа. Основні завдання, функції та тенденції розвитку екологічної психології в сучасних умовах. Поняття “суспільства ризику” (У. Бек). Історія розвитку екологічної психології в Україні. Специфіка вітчизняної екологічної психології.

Тема 2. Методологічні основи екологічної психології

Методологічні підходи до визначення предмету екологічної психології. Основні напрями екопсихологічних досліджень. Методологічні проблеми екологічної психології. Специфіка застосування методологічних принципів в екологічній психології: принципу детермінізму, принципу єдності свідомості та діяльності, принципу історизму, принципу системності. Антропоцентричний та біоцентричний підходи в екологічній психології. Компліцит-концептуальний підхід в екологічній психології. Основні методи дослідження в екологічній психології. Розробка та опрацювання методологічних основ екологічної психології в Україні, зокрема, в розробках В.О. Скребця та Ю.М. Швалба. Визначення ціннісних орієнтацій екологічної свідомості за методикою М. Рокича (в модифікації В. Скребця).

Тема 3. Середовище як категорія екологічної психології

Визначення поняття "середовище". Основні підходи до проблеми визначення поняття "середовище". Поняття про мікро-, мезо- і макросередовище, їх роль у формуванні екологічного типу мислення. Поняття про природно-штучне та штучно-природне середовище. Взаємозв'язок і взаємодія природного і штучного середовища. Типи взаємодії людини із середовищем: середовище як фактор існування індивіда; середовище як умова існування індивіда; середовище як засіб існування індивіда; середовище як матеріал існування індивіда; параметри та типологія функціонального включення індивіда в середовище.

Соціальне середовище як екологічний фактор. Поняття про особисте середовище. Форми взаємозв'язку та взаємодії соціуму із середовищем. Консерваційна, інволюційна та коеволуційна моделі взаємодії соціуму з середовищем.

Тема 4. Середовище як джерело інформації

Проблема екологічних факторів, що впливають на психіку людини. Класифікація екологічних факторів за їх походженням: біо- та антропогенні, за органами почуттів: зорові, слухові, нюхові, смакові. Екологічний підхід до зорового сприймання (Дж. Гібсон). Явище зорової депривації. Класифікація за ефектом дії на людину: корисні, нейтральні, шкідливі. Особливості дії різноманітних чинників середовища на людину та шляхи їх

оптимізації. Предметно-просторове середовище та орієнтація у просторі (С. Тоубридж). Загальна характеристика колірнього середовища. Збіднене та збагачене колірне середовище. Ставлення особистості до кольору. Вплив кольору на психіку людини. Вплив освітлення на психіку. Специфіка інформаційного фактора. Поняття акустичного середовища: звук, шум, мелодія. Аромасередовище в минулому та сучасність. Особливості індивідуального сприймання негативних факторів середовища. Вплив екологічного чинника на етнопсихологію українців.

Новітні проблеми екологічної психології: гена інженерія та клонування. Глобальні наслідки впливу людини на довкілля. Поняття про поведінкові екодиспозиції (тенденції в поведінці щодо екології) та їх види.

Змістовний модуль 2. Психологія екологічної свідомості.

Тема 5. Психологічні особливості буденної екологічної свідомості

Принципи та характерні ознаки еволюції психіки і свідомості у філогенезі. Екологічна свідомість в епоху Середньовіччя. Спрямування екологічної свідомості в період індустріально-мануфактурного виробництва. Екологічна свідомість в епоху новітньої цивілізації і науково-технічного процесу. Сучасне визначення поняття "екологічна свідомість". Новітні дослідження та погляди на екологічну свідомість та культурні особливості її формування.

Тема 6. Психологія екологічної свідомості та соціалізації особистості

Екологічна свідомість: сутність, загальна характеристика, структура і властивості. Типи екологічної свідомості: антропоцентричний, біоцентричний та екоцентричний. Компоненти екологічної свідомості: психічне відображення зовнішнього світу; активне відношення суб'єкта до цього відображення; співвідношення чуттєвого і логічного відображення до власного «я». Види та типи ставлення до середовища, структура ставлення (С, Дерябо, В Ясвін). Адаптивна функція екологічної свідомості.

Екологічна соціалізація особистості як один з аспектів соціалізації в культурному контексті, її основні етапи. Особливості уявлення відносин "людина — середовище" у свідомості різних вікових груп населення. Екологічні установки та екологічна поведінка. Особливості екологічної поведінки та її залежність від зовнішніх факторів. Психологія великого міста - простір життя сучасного міста як природне середовище.

Тема 7. Екологічна освіта і виховання особистості

Методологічні проблеми екологічної освіти. Завдання екопсихологічної освіти. Основний методологічний принцип екологічної психопедагогіки та онтогенез екологічної свідомості. Віковий підхід до формування екологічної свідомості. Дошкільний вік та екологія дитячої іграшки. Ставлення до середовища у молодшому шкільному віці. Ставлення до довкілля в підлітковому віці. Ставлення до довкілля в юнацькому віці. Екологічна свідомість у зрілому віці. Екологія сім'ї як важливий чинник формування екологічної свідомості в дитячому віці. Психологія екологічного виховання, розвиток екологічної культури та екологічної компетентності. Екологічна культура як інтегральна характеристика екологічної свідомості. Методи корекції екологічного мислення у зрілому віці. Психологія екологічного виховання в Україні – проблеми та перспективи.

Змістовний модуль 3. Екстремальне та кризове середовище.

Тема 8. Екстремальні та кризові ситуації та психологічна допомога постраждалим внаслідок катастроф

Екстремальне середовище як екопсихологічний феномен. Соціально-психологічні явища, які виступають передумовами природних, соціальних та техногенних катастроф. Психологічні механізми адаптації до екстремально змінених умов існування.

Екологічні та екопсихологічні проблеми в Україні та шляхи їх вирішення. Соціально-психологічні проблеми та характеристика постчорнобильської ситуації, епідемії covid-19 та повномасштабного вторгнення. Поняття Чорнобильської та постчорнобильської психотравмуючої ситуації. Типи порушень психічного розвитку дорослих та дітей, які постраждали від наслідків аварії на ЧАЕС, повномасштабного вторгнення, ковіду. Труднощі соціалізації дітей, батьки яких були переселені в екологічно чисті або відносно безпечні райони. Феномен поняття «синдром переселенця» - основні ознаки.

Визначення поняття про психічну травму та посттравматичний стрес. Особливості та методи надання соціально-психологічної допомоги потерпілим від стихійних лих і катастроф. Особливості надання соціально-психологічної допомоги військовим та мирному населенню, що пережило окупацію. Механізми саморегуляції та етапи адаптації екологічної свідомості.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	л	п	сам.р.
Модуль 1. Екологічна психологія				
Змістовний модуль 1. Середовище як категорія екологічної психології				
1. Предмет, історія виникнення та становлення екологічної психології	10	2	2	6
2. Поняття про середовище як категорію екологічної психології та соціоекологічні системи. Соціальне середовище як екологічний фактор. Особисте середовище	9	1	2	6
3. Середовище як джерело інформації. Екологічний підхід до зорового сприймання (Дж. Гібсон)	9	1	2	6
4. Вплив різноманітних факторів середовища на людину	8	-	2	6
Змістовний модуль 2. Психологія екологічної свідомості.				
5. Екологічна свідомість, її сутність, властивості та форми прояву	9	1	2	6

6. Методологічні проблеми екологічної освіти та виховання. Віковий підхід до формування екологічної свідомості	9	1	2	6
7. Психологія екологічного виховання в Україні. Екологічні проблеми в Україні та шляхи їх вирішення	8	-	2	6
Змістовний модуль 3. Екстремальне та кризове середовище				
8. Екстремальне середовище як екопсихологічний феномен. Вплив криз і катастроф на екологічну свідомість	10	2	2	6
9. Соціально-психологічні проблеми та характеристика постчорнобильської ситуації, епідемії covid-19 та повномасштабного вторгнення в Україні.	9	1	2	6
10. Методи психологічної допомоги потерпілим від екологічних та техногенних катастроф, епідемій та війни (переселенці/біженці, жителі окупованих територій, військові).	9	1	2	6
ВСЬОГО ГОДИН:	90	10	20	60

5. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет, історія виникнення та становлення екологічної психології. Історія розвитку екологічної психології в Україні. Специфіка вітчизняної екологічної психології	2
2.	Середовище як категорія екологічної психології. Соціальне середовище. Середовище як джерело інформації.	2
3.	Психологія екологічної свідомості та соціалізації особистості. Екологічна освіта і виховання особистості.	2
4.	Екстремальне середовище як екопсихологічний феномен. Вплив криз і катастроф на екологічну свідомість.	2
5.	Соціально-психологічні проблеми та характеристика постчорнобильської ситуації, епідемії covid-19 та повномасштабного вторгнення в Україні та психологічна допомога постраждалим внаслідок катастроф.	2
ВСЬОГО ГОДИН:		10

6. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Екологічна психологія» семінарські заняття не заплановані.

7. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Тема	К-сть год
1.	Предмет, історія виникнення та становлення екологічної психології	2
2.	Поняття про середовище як категорію екологічної психології та соціоекологічні системи. Соціальне середовище як екологічний фактор. Особисте середовище	2
3.	Середовище як джерело інформації. Екологічний підхід до зорового сприймання (Дж. Гібсон)	2
4.	Вплив різноманітних факторів середовища на людину	2
5.	Екологічна свідомість, її сутність, властивості та форми прояву	2
6.	Методологічні проблеми екологічної освіти та виховання. Віковий підхід до формування екологічної свідомості	2
7.	Психологія екологічного виховання в Україні. Екологічні проблеми в Україні та шляхи їх вирішення	2
8.	Екстремальне середовище як екопсихологічний феномен. Вплив криз і катастроф на екологічну свідомість	2
9.	Соціально-психологічні проблеми та характеристика постчорнобильської ситуації, епідемії covid-19 та повномасштабного вторгнення в Україні.	2
10.	Методи психологічної допомоги потерпілим від екологічних та техногенних катастроф, епідемій та війни (переселенці/біженці, жителі окупованих територій, військові).	2
ВСЬОГО ГОДИН:		20

8. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Екологічна психологія» лабораторні заняття не заплановані.

9. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет, історія виникнення та становлення екологічної психології	6
2.	Поняття про середовище як категорію екологічної психології та соціоекологічні системи.	6
3.	Соціальне середовище як екологічний фактор.	6
4.	Особисте середовище.	6
5.	Середовище як джерело інформації. Екологічний підхід до зорового сприймання (Дж. Гібсон)	6
6.	Вплив різноманітних факторів середовища на людину	6
7.	Екологічна свідомість, її сутність, властивості та форми прояву	6
8.	Методологічні проблеми екологічної освіти та виховання. Віковий підхід до формування екологічної свідомості	6
9.	Психологія екологічного виховання в Україні. Екологічні проблеми в Україні та шляхи їх вирішення	6
10.	Екстремальне середовище як екопсихологічний феномен. Вплив криз і катастроф на екологічну свідомість	6
ВСЬОГО ГОДИН:		60

10. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі - ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. На індивідуальну роботу відводяться бали з поточного контролю за рішенням кафедри. Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові за різні види індивідуальних завдань і додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.
Види ІНДЗ - підготовка повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем.

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

- 1) За джерелом інформації: а) словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), пояснення, розповідь, бесіда; б) наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; в) практичні: вправи.
- 2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;
- 3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі;
- 4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою й інтернет-ресурсами; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

12. МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ, РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань студентів є: систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання творчих завдань та розв'язання задач; виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль знань, вмінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів: тестові завдання; розрахункові завдання; обговорення проблеми, дискусія; аналіз конкретних ситуацій (поданих у вигляді усного, текстового або графічного матеріалу); ділові ігри (кейс-методи); презентації результатів роботи; інші.

Форма кінцевого контролю – **диференційний залік (ДЗ)** передбачає визначення рівня сформованих знань і навичок. Його проводять по завершенню вивчення дисципліни. Він включає контроль теоретичної та практичної підготовки. До кінцевого контролю з

дисципліни допускаються студенти за умови **відвідування не менше ніж 75% навчальних аудиторних занять** (лекцій, практичних занять) із всією накопиченою сумою балів впродовж вивчення дисципліни «**Екологічна психологія**». У випадку, якщо студент відвідав **менше, ніж 75%** (пропусків у студента **більше 25% занять**) навчальних аудиторних занять, то він вважається таким, який не виконав навчальну програму й навчальний план з дисципліни, а отож має право повторно вивчати дисципліну.

Форма проведення (ДЗ) визначається навчальною робочою програмою з дисципліни. При встановленні оцінки за дисципліну враховують накопичену студентом кількість балів за поточне навчання. Допуском до складання (ДЗ) є 75% відвідування навчальних аудиторних занять, в тому числі і лекцій. Студент складає ДЗ з **тією кількістю балів**, яку він накопичив впродовж **поточного навчання**. Форма проведення ДЗ та вид завдань визначаються навчальною (робочою) програмою з дисципліни та регламентом кафедри. Зарахування кредиту за вивчену дисципліну здійснюється при умові накопичення загальної кількості отриманих студентом балів, що має бути не меншою за мінімальну, яка визначена робочою навчальною програмою з дисципліни і відповідає мінімальному значенню **оцінки Е**, а отже, **складає не менш ніж 111 балів**. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність – **200 балів** за шкалою ECTS.

Оцінювання результатів складання ДЗ здійснюється за 200 бальною системою контролю знань, прийнятого в університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях. Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни

Оцінювання знань із дисципліни проводять за відповідною шкалою:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
170-200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
155-169	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
140-154		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
125-139	Задовільно	D	Задовільно (непогане, але зі значною кількістю недоліків)
111-124		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
60-110	Незадовільно	Fx	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-59		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою програми для вивчення теми. Студент повинен отримати **оцінку з кожної теми**. Виставлені за

традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі. Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою, і визначатися кількістю тем у модулі. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на практичному занятті.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок				Виконання індивідуального завдання
			Традиційні оцінки				
			"5"	"4"	"3"	"2"	
Модуль 1 90/3,0	1	10	19	15	11	0	10

Загальне оцінювання модуля дисципліни.

Поточна успішність максимальна – 200 б. Тем практичних занять – 10	Диф.залік (ДЗ)
Змістовий модуль 1 –10 тем 1 тема – 19 балів Разом –190 балів Індивідуальна робота 10 балів	Диф.залік
РАЗОМ сума балів	200

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчально-методичний комплекс вивчення дисципліни, робоча програма навчальної дисципліни, програма навчальної дисципліни, ілюстративні матеріали. Мультимедійний лекційний матеріал, опорні конспекти практичних занять, документальні фільми, рекомендована література.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО І ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Сутність екологічної психології як науки.
2. Екологічна психологія як наука про вплив природного, штучного та соціального середовища на психіку людини.
3. Проблеми формування екологічної свідомості.
4. Актуальні проблеми екологічної психології в Україні.
5. Предмет і міждисциплінарні зв'язки екологічної психології.
6. Екологічна свідомість, середовище та психологічний вплив середовища як ключові

поняття екологічної психології.

7. Екологічна психологія в сучасну епоху: актуальність і загальні уявлення.
8. Поняття про предмет і об'єкт екологічної психології.
9. Завдання екологічної психології.
10. Наслідки Чорнобильської катастрофи та їх вплив на розробку проблем екопсихології.
11. Екологічна психологія — злободенна проблема сучасної цивілізації.
12. Типи екологічної свідомості: антропоцентрична, екоцентрична та біоцентрична, їх сутність.
13. Вплив екології на психологію етносу.
14. Екологічні характеристики сучасної цивілізації та необхідність формування екологічної свідомості.
15. Сутність і прояв антропоцентричної свідомості.
16. Методи дослідження в екологічній психології.
17. Сутність біоцентричної свідомості.
18. Особливості екологічного підходу Дж. Гібсона.
19. Сутність екоцентричної свідомості.
20. Історія виникнення та становлення екологічної психології.
21. Основні завдання екологічного виховання.
22. Поняття про життєве середовище.
23. Психодіагностика екологічної свідомості.
24. Розвиток екологічної психології в Україні.
25. Взаємодія і взаємовплив екології та етнопсихології.
26. Вплив шуму на психіку людини.
27. Природний і лабораторний експерименти в екопсихології.
28. Соціально-психологічна сутність "трагедії обцинних вигонів".
29. Вплив простору середовища на психіку людини.
30. Метод спостереження в екологічній психології.
31. Поняття особистого простору в екопсихології.
32. Поняття про природне та штучне середовище.
33. Особливості сприймання впливу оточуючого середовища.
34. Вплив штучного середовища на психіку людини.
35. Параметри функціонального включення індивіда в середовище.
36. Соціальне середовище як екологічний фактор.
37. Використання проєктивних методів в екопсихології.
38. Підходи до класифікації екологічних факторів, що впливають на людину.
39. Основні категорії екопсихології.
40. Класифікація екологічних факторів за їх походженням.
41. Класифікація екологічних факторів за переважаючим видом сприймання.
42. Класифікація екологічних факторів за ефектом дії на людину.
43. Наслідки Чорнобильської катастрофи, їх вплив на екологічну психологію.
44. Особливості дії різноманітних факторів середовища на людину та шляхи її оптимізації.
45. Поняття "синдром чорнобильця".
46. Психологічні наслідки екологічних катастроф.

47. Зорові фактори екології.
48. Слухові фактори екології.
49. Становлення радіоекологічної психології в Україні.
50. Екологічні установки та екологічна поведінка.
51. Вплив екології на етнопсихологію українців.
52. Сутність поняття "екологічна катастрофа".
53. Соціально-психологічні проблеми, що виникають під час екологічних катастроф.
54. Лабораторні методи діагностики екологічної свідомості.
55. Поняття про екологію та екологічну психологію як галузі наукових знань.
56. Основні методи дослідження в екопсихології.
57. Проективні методи дослідження в екопсихології.
58. Трансформація екологічної свідомості після Чорнобильської катастрофи.
59. Психологічні наслідки Чорнобильської катастрофи.
60. Поняття про мікро-, мезо-, макро- і мегасередовище.
61. Моделі взаємодії соціуму із середовищем.
62. Екологічна психологія: зміст, проблеми і завдання.
63. Актуальні проблеми психології соціальних катастроф.
64. Глобальні наслідки впливу людини на середовище.
65. Методичні можливості та засоби психодіагностики екологічної свідомості.
66. Взаємозв'язок способу життя українців, екології та менталітету.
67. Екологія особистого простору.
68. Наслідки негативної деформації екологічної свідомості.
69. Екологічна психологія в державній політиці України на сучасному етапі.
70. Природний експеримент в екопсихологічному дослідженні.
71. Особливості екологічної поведінки, її залежність від зовнішніх факторів.
72. Вплив екології на психіку людини.
73. Поняття "суспільства ризику" (У. Бек) та сталого розвитку суспільства.
74. Вплив криз і катастроф на екологічну свідомість.
75. Освіта як один із видів життєвого середовища: екопсихологічний аспект.
76. Природна та штучна система середовища.
77. Простір життя сучасного міста як природне середовище.
78. Проектування та моделювання освітнього середовища.
79. Психологічні аспекти соціо-культурного середовища.
80. Екологічні цінності як форми виразу культури суспільства.
81. Чиказька школа екологічної психології.
82. Школа Р. Баркера, її основні ідеї.
83. Школа Дж. Гібсона у вивченні зорового сприймання.
84. Школи екопсихологічних студій в Україні.
85. Класифікація методів екологічної психології. Поняття та прийоми еколого-психологічного моніторингу.
86. Поняття «синдром б'їженця».
87. Визначення поняття про психічну травму та посттравматичний стресовий розлад.

88. Особливості та методи надання соціально-психологічної допомоги потерпілим від стихійних лих і катастроф.
89. Особливості надання соціально-психологічної допомоги військовим та мирному населенню, що пережило окупацію.
90. Методи психологічної самопомоги і саморегуляції та етапи адаптації екологічної свідомості в кризових ситуаціях.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Екологічна психологія [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ. За ред. В. О. Скребець, І. І. Шлімакова. Київ : Слово, 2020. 454 с.
2. Дмитріюк Н.С. Проблеми та перспективи розвитку екологічної психології / Н.С. Дмитріюк // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей / гол. ред. Я. Гошовський. – Луцьк : Вежа-друк, 2018. С. 82-89.
3. Акоюн В. Г. Екологічна культура особистості: Підручник. Херсон: Гринь Д.С. 2014. 395 с.
4. Дубовий В. І., Дубовий О. В. Екологічна культура: навч. посібник. Київ; Херсон: Гринь Д. С. 2016. 255 с.
5. Кузьміна В. А. Екологічна безпека: конспект лекцій. Одеса: ТЕС. 2018. 131 с.
6. Соціально-психологічні засади становлення екологічно орієнтованого способу життя особистості: монографія. За ред. Ю.М. Швалба. К.: Педагогічна думка 2017. 216 с.

Додаткова література:

1. Матеріали ХХ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ з міжнародною участю «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: Життєві стратегії особистості в умовах воєнного стану» 14-15 травня 2024р
http://ecopsy.com.ua/data/conf_2024/2024_05_14-15_EcoPsy_Tes.pdf
2. Особистісні детермінанти еколого-орієнтованої життєдіяльності : монографія / Ю.М. Швалб, О.Л. Вернік, О.О. Вовчик-Блакитна, О.В. Рудоміно-Дусятська [та ін.]; за ред. Ю.М. Швалба. – К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. – 330 с
3. Еколого- психологічні детермінанти суб'єктивного благополуччя особистості: монографія / Ю. М. Швалб, О. Л. Вернік, О. О. Вовчик- Блакитна , Т. М. Кирпенко, О. В. Павленко, О. В. Рудоміно- Дусятська; за ред. Ю. М. Швалба. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. – 234 с.
4. Методичні рекомендації. Екологічна психологія для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. – 45 с.
5. Іванюта С.П. Екологічні і техногенні загрози у зоні військового конфлікту на сході України / С.П. Іванюта // Стратегічна панорама. – 2014. - № 1. – С. 53-60.
6. Львовичкіна А. М, Основи екологічної психології: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2019
7. Рудоміно-Дусятська О. В. Екологічна психологія: Навч. посіб. — К.: Ін-т післядипломної освіти КНУ ім. Тараса Шевченка, 2019. — 71с.
8. Салтовський О. І. Основи соціальної екології: Курс лекцій. — К.: МАУП, 2017.-168 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Екологічна психологія в Україні <http://ecopsy.com.ua/index.php>
2. Громадська організація «Блакитний птах» <http://hostage.org.ua/category/statti/>
3. [http:// www.web-books.com](http://www.web-books.com)
4. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>
5. Трегубчук В.М. Ресурсно-екологічна безпека / В.М. Трегубчук [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/panorama/tregob.htm>